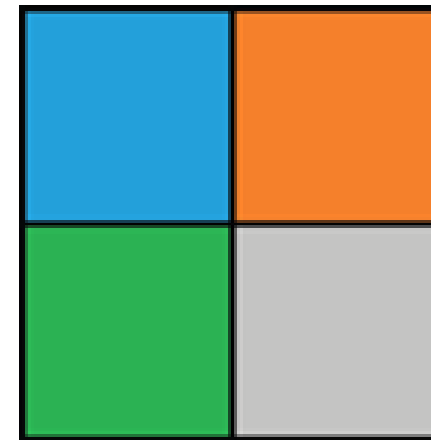

Looduses liikumise ja keskkonnamõju hindamise teabepäev

Riin Kutsar

18.10.2022

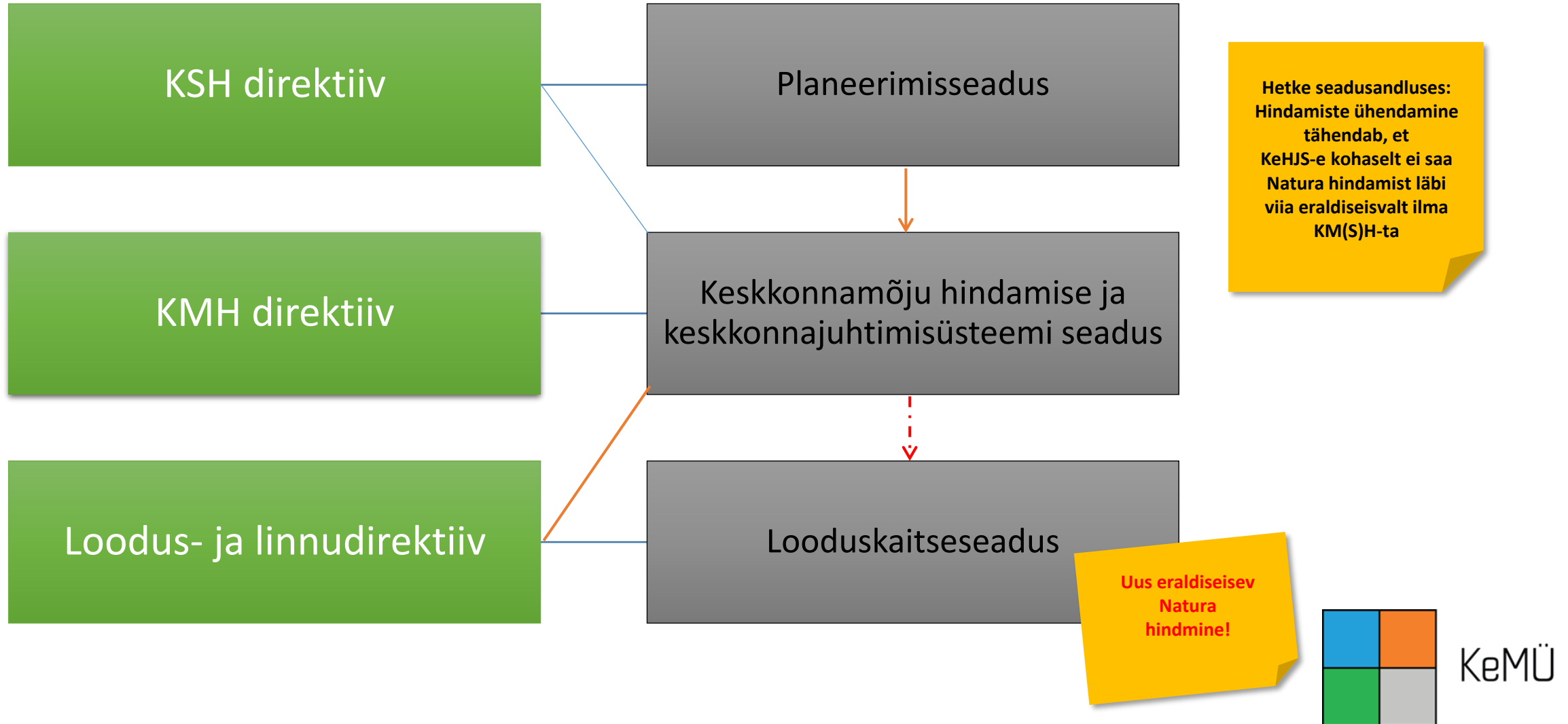
KeMÜ

NATURA HINDAMINE

KeMÜ

Õigusaktid, mis reguleerivad MH korraldust

Natura hindamise olemus

Olemuslik erinevus Natura hindamise ja KMH vahel (tulenevalt EL õigusest), kus Natura hindamise reeglid (ja kohtupraktika) seavad sisulisi nõudeid hindamisele ja otsusetegemisele:

- **Hindamise eesmärk ja sisu**
- **Hindamistulemuse mõju otsusele**

Menetluslik vorm on koormav:

- Tänapäevase õiguse kohaselt peab Natura hindamine toimuma MH vormis

„Piirideta“ hindamine

KeHJS § 7 defineerib tegevusloa. Tuleb tõlgendada maksimaalselt kooskõlas loodusdirektiiviga: tegevusloana tuleb käsitleda iga dokumenti, mille alusel lubatava tegevuse ebasoodne mõju Natura alale pole välistatud.

KeMÜ

Võtmeküsimused mõjuhindamises ja Natura hindamises

KMH eesmärk:

Anda Otsustajale teavet kavandatava tegevuse realistlike alternatiividega kaasneva **olulise** keskkonnamõju kohta.

Keskkonnamõju käesoleva seaduse tähenduses on kavandatava tegevusega või strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega eeldatavalt kaasnev vahetu või kaudne mõju keskkonnale, inimese tervisele ja heaolule, kultuuripärandile või varale.

Oluline keskkonnamõju - Keskkonnamõju on oluline, kui see võib eeldatavalt ületada mõjuala keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara.

Natura hindamise eesmärk:

Natura hindamisel peab eelkõige arvestama ala kaitse eesmärki ja ala terviklikkust.

Natura hindamise raames käsitletakse seevastu alati **kitsalt** üksnes projekti või kava ökoloogilisi mõjusid, kuidas tegevus mõjutab alal kaitstavate Natura liikide ja elupaigatüüpide kaitse-eesmärkide **saavutamist**.

V.a Natura hindamine – välistada tuleb igasugune ebasoodne mõju

Hindamistulemuse mõju otsusele

KMH puhul

ASJAKOHASE JA PIISAVA TEABE ESITAMINE OTSUSTAJALE.

Otsustaja otsus peab tagama kõrgetasemelise keskkonnakaitse ja olema kooskõlas säästva arengu põhimõtetega.

- KMH järeldused ei ole otsusetegijatele siduvad (kaalumiskoht)

Natura hindamise tulemused tuleb MH aruandes välja tuua eraldiseisva osana

Natura hindamise puhul

PEAB OTSUSTAJA OLEME **VEENDUNUD**, et loa andmisega või kava kehtestamisega ei kahjustata Natura 2000 võrgustiku ala kaitseeesmärke ja terviklikkust ega võrgustiku sidusust.

- Natura hindamise tulemused on otsusetegijale õiguslikult siduvad – sisuliselt kaalutlusruum puudub

KeMÜ

Natura hindamise olulisemad mõisted

Natura ala kaitse-eesmärgid – Natura ala kaitse-eesmärk määratakse kindlaks, lähtudes Natura ala tähtsusest LiD I lisas nimetatud linnuliikide või selles nimetamata rändlinnuliikide või LoD I lisas nimetatud looduslike või poollooduslike elupaigatüüpide või II lisas nimetatud liikide soodsa seisundi säilitamise või taastamise jaoks, samuti lähtudes Natura võrgustiku terviklikkuse saavutamise vajadusest ning silmas pidades ala degradeerumis- ja hävimisohtu.

- Natura alade kaitse-eesmärgid on kirjeldatud VV korralduses.
- Natura alade kaitse-eesmärgid on leitavad ala kaitsekorralduskavast, elupaiga tegevuskavast või liigikaitse ja ohjamise tegevuskavast (keskkonnaameti kodulehel) ja Natura standardandmebaasist.

Ebasoodne mõju Natura alale avaldub seeläbi, et kavandatava tegevuse tõttu Natura ala kaitse-eesmärkide saavutamine ei ole võimalik (ala terviklikkus saab kannatada). Ebasoodne mõju avaldub kui mõjutatakse negatiivselt mõjualasse jäävaid Natura ala kaitse-eesmärgiks olevaid liike ja elupaiku.

Natura hindamise etapid

Etapp	Nimetus	Eesmärk	Väljund
I	Eelhindamine	Välja selgitada ja tuvastada projekti või kava võimalik mõju Natura alale (kas eraldi või koos teiste projektide või kavadega) ning hinnata, kas tegemist on tõenäoliselt ebasoodsa mõjuga Natura ala kaitse-eesmärkidele.	1) Ebasoodne mõju Natura ala kaitse-eesmärkidele on välistatud ja tegevusloa võib väljastada või kava kehtestada; 2) Ebasoodne mõju Natura ala kaitse-eesmärkidele ei ole teada ning pole piisavalt informatsiooni järelduste tegemiseks; 3) Tõenäoliselt kaasneb ebasoodne mõju Natura ala kaitse-eesmärkidele. Punktide 2 ja 3 korral tuleb jätkata asjakohase hindamisega - Etapp II.
II	Asjakohane hindamine ehk täishindamine	Hinnatakse projekti või kava mõju (kas eraldi või koos teiste projektide või kavadega) Natura ala terviklikkusele, lähtudes ala struktuurist, funktsioonist ja kaitse-eesmärkidest. Ebasoodsa mõju olemasolu korral hinnatakse selle mõju leevendavaid meetmeid. Kui ebasoodsat mõju ei saa leevendada, siis tuleb kaaluda kavandatava tegevuse elluviimiseks teisi alternatiive.	1) Ebasoodne mõju Natura-alale puudub või kavandatavad leevendavad meetmed tagavad Natura-ala terviklikkuse ja kaitse-eesmärkide saavutamise ning selle etapiga Natura hindamise protsess piirdub. 2) Leevendavad meetmed ei taga Natura-ala(de) terviklikkust ega kaitse-eesmärkide saavutamist. Tuleb loobuda kavandatavast tegevusest või asuda otsima täiendavaid alternatiivseid lahendusi ehk jätkata Natura hindamise protsessi.
III	Erandi tegemine, sh alternatiivide kaalumine	Erandi tegemine on võimalik juhul, kui alternatiiv, mille ebasoodsat mõju ära hoida pole võimalik, aga kavandatav tegevus on oluline üldsuse jaoks ülekaalukatel esmatähtsatel põhjustel.	Kompenseerivate ehk hüvitusmeetmete hindamine juhul, kui avalikkuse jaoks esmatähtsatel tungivatel põhjustel otsustatakse, et projekt või kava tuleb siiski ellu viia.

Kutsar, R.; Eschbaum, K. ja Aunapuu, A. 2019. [Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis \(uendatud 2019\)](#)

KeMÜ

Natura eelhindamine ja selle sammud

- Kindlakstegemine, kas kava või projekt on Natura-ala kaitsekorraldusega otseselt seotud või selleks vajalik
- Kava või projekti kirjeldus ning kavandatava tegevusega kaasnevate mõjude tuvastamine
- Kavandatava tegevuse mõjualasse jäävate Natura alade iseloomustus
- Tõenäoliselt ebasoodsate mõjude prognoosimine.

EELHINNANGU STRUKTUUR JA SISU

1. Kavandatava tegevuse lühikirjeldus, sh seotus teiste strateegiliste planeerimisdokumentidega, planeeringutega
2. Kavandatava tegevuse asukoht ja Mõjutatava keskkonna kirjeldus
3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele
  - 4.1 Natura eelhindamine
  - 4.2 ...
5. Asjaomaste asutuste seisukohad
6. Kokkuvõte

Kui KeHJS-e kohaselt peab eelhindangu andma, siis tuleb selles käsitleda ka võimalikku ebasoodsast mõju Natura alale.

KeMÜ

Natura eelhindamine ja põhjendamine

- Täishindamise vajalikkuse hindamine peab piirduma vaid **esmase kontrolliga**, kas eksisteerib objektiivne teave, mis välistab kahtlused.
- Eelhindamine etapis pole kohane püüda põhjaliku mõjude hindamisega välistada ebasoodne mõju, sest see tähendaks sisuliselt katset hoida kõrvale Natura täishindamisest, mh sellega seonduvatest menetluslikest nõuetest.
- Ammugi ei ole kohane pärast eelhinnangu andmist viia läbi spetsiifilisi uuringuid, et kahtlusi välistada, selle asemel, et alata täishindamine (RKHKo 3-3-1-88-15, p 34).

Ettevaatuspõhimõttest juhindudes tuleb eelistada mõjuhindamise algatamist, sest mõjuhindamise läbiviimine on peamine ettevaatusmeede ebaselgetes olukordades

MH eelhindangu koostaja ja N hindamise ekspert

- Eelhindangu teeb seaduse kohaselt tegevusloa algataja või koostamise korraldaja.
- Praktikas on levinud ka eelhindangute tellimine konsultantidelt
- **Eelhindangu õiguspärasuse eest vastutab koostamise korraldaja**, seega peab vastutav asutus kontrollima eksperdi poolt esitatud hinnanguid ja tulemusi.
- **Natura eelhindamine = Natura hindamise ekspert**

LKS muudatused:

(1) Ekspert käesoleva peatüki tähenduses on eriteadmistega isik, kellel on Natura 2000 võrgustiku ala kaitstava liigi või elupaigatüübi uurimisel või nendele avalduvate mõjude hindamisel pikaajalised kogemused ning kes tunneb Natura hindamise menetluse põhimõtteid.

(2) Eksperdiks võib põhjendatud juhul määrata otsustaja teenistuja või töötaja, kes vastab käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud nõuetele

KeMÜ

Natura eelhindamine ja leevendavad meetmed

Euroopa Kohus: **nn Natura hindamisel ei tohi eelhinnangut andes leevendavate meetmetega arvestada** (C-323/17): *Tuginedes eelkirjeldatud kohtupraktikale järeldas Euroopa Kohus uues vaidluses, et eelhindamise käigus ei tohiks arvestada negatiivseid mõjusid leevendavate meetmetega (nt väljapumbatava vee filtreerimise vms-ga). Kohus rõhutas, et põhjaliku ja igakülgse mõjude hindamise tagamiseks ning reeglite kuritarvitamise vältimiseks on leevendavate meetmete väljatöötamine ning nende tõhususe hindamine võimalik alles põhjalikuma Natura hindamise raames.*

KeMÜ

Natura eelhindamine ja projekti muutmine

- Täishindamist ei pea läbi viima, kui projekti või kava muudetakse selliselt, et projekti või kava ebasoodne mõju on välistatud (RKHKo 3-18-529, p 23).
- Seejuures peab olema tagatud, et muudatus ei too kaasa (teistsugust) ebasoodsat mõju, st eelhinnata tuleb ka muudetud projekti.
- Eelhindamise etapis ei ole siiski kohane põhjalikult käsitleda kava või projekti alternatiivide võimalikku mõju hindamine.

KeMÜ

Natura eelhindamise tulemused

- 1) ebasoodne mõju on välistatud (mõju hindamine Natura-alale lõpeb);
- 2) ebasoodne mõju ei ole teada ning pole piisavalt informatsiooni järelduste tegemiseks, algatada tuleb KMH (või LKS-i alusel Natura asjakohane hindamine) -selle raames mõju hindamine Natura-alale jätkub Natura asjakohase hindamise etapiga;
- 3) tõenäoliselt kaasneb ebasoodne mõju, algatada tuleb KMH (või LKS-i alusel Natura asjakohane hindamine) ja selle raames mõju hindamine Natura-alale jätkub Natura asjakohase hindamise etapiga.

LKS § 11 10¹) Kui kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise algatamise või algatamata jätmise otsus tehakse käesoleva seaduse § 6 lõike 2 või 21 alusel ja eelhinnangu kohaselt ei ole tegevusel olulist keskkonnamõju, kuid kavandatava tegevuse olulist ebasoodsat mõju Natura 2000 võrgustiku alale ei ole võimalik objektiivsest teabest lähtudes välistada, siis jäetakse keskkonnamõju hindamine algatamata ja mõju Natura 2000 võrgustiku alale hinnatakse looduskaitseseaduse 10. peatüki Natura hindamise sätete kohaselt.

KeMÜ

Otsus

Lõppvastutus hindamise sisulise õigsuse eest on haldusorganil, kes annab projektile või kavale nõusoleku.

See tähendab, et enne aruande aktsepteerimist peab pädev astus veenduma, et hindamine on olnud piisav, st tõepoolest on välistatud kõik mõistlikud kahtlused ebasoodsast mõjust.

Natura hindamisel ei saa mõistlikke kahtlusi välistada ainuüksi looduskaitstes pädeva asutuse (Keskkonnaameti) kooskõlastuse tõttu, eriti kui kooskõlastuses pole asjakohaseid kaalutlusi esitatud või neist ei nähtu veenvalt, et objektiivse teabe alusel on ebasoodne mõju välistatud (RKHKo 3-3-1-56- 12, p 18).

LKS § 69²(2) Natura asjakohase hindamise vajadust hindab otsustaja.

KeMÜ

TÄNAN!

Kontakt: Riin Kutsar, riin@roheplaan.ee

KeMÜ